

Ukrainy vid 28.04.2014: stanom na 1 trav. 2014 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14#Text> (in Ukrainian).

19. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 № 2657-XII redaktsiia vid 15.11.2024: stanom na 15 lystop. 2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (in Ukrainian).

20. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 15 zhovtnia 2021 roku «Pro Stratehiiu informatsiinoi bezpeky»: UKAZ PREZYDENTA UKRAINY vid 28.12.2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (in Ukrainian).

21. Rehuliuвання shtuchnoho intelektu v Ukraini: prezentuiemo dorozhniu kartu. Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii Ukrainy. 07.10.2023. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/regulyuvannya-shtuchnogo-intelektu-v-ukraini-prezentuemo-dorozhnyu-kartu> (in Ukrainian).

22. Dovzhenko, O., Zubchenko, Ya. (2022). Shcho ne tak iz vydanniam «Strana.ua» i chomu my ne virymo, shcho vono stalo proukrainskym. *Detektor media*. 30.09.2022. URL: <https://detector.media/infospace/article/203301/2022-09-30-shcho-ne-tak-iz-vydanniam-stranaua-i-chomu-my-ne-virymo-shcho-> (in Ukrainian).

Матеріал надійшов до редакції 29.05.2025 р.

УДК 327:004

Ганна Озернюк,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин та права,

Національний університет «Одеська політехніка»,

ozernuk@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-5030-6356,

DOI 10.29038/2524-2679-2025-02-121-135

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ТА ДИПЛОМАТІЯ ДАНИХ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ Й КОНЦЕПТУАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ

У статті на основі дослідження етапів становлення дипломатичних комунікацій від традиційних до цифрових висвітлено історичні передумови становлення цифрової дипломатії й дипломатії даних. Обстоюється думка, що цифрова дипломатія з'явилася завдяки популяризації цифрових технологій та інтенсифікувалася в період усесвітньої пандемії. Дипломатія

даних отримала потужний виток свого розвитку завдяки штучному інтелекту й можливостям аналізу великих об'ємів даних.

У статті проаналізовано поняття цифрової дипломатії та дипломатії даних у співвідношенні з поняттям публічної дипломатії.

Установлено, що цифрова дипломатія включає використання цифрових інструментів для офіційної комунікації між учасниками міжнародних відносин. Основною метою цифрової дипломатії є модернізація традиційних дипломатичних практик через швидший обмін інформацією, розширення доступу до дипломатичних послуг і покращення міжнародної комунікації. Дипломатія даних зосереджується на зборі, обробці та аналізі великих обсягів даних для прийняття обґрунтованих дипломатичних рішень. Основна перевага дипломатії даних полягає в здатності швидко виявляти глобальні тенденції й формувати на їх основі ефективні стратегії зовнішньої політики.

На основі прикладів застосування інструментарію цифрової дипломатії та дипломатії даних проведено аналіз їх значення в боротьбі з дезінформацією, під час інформаційних війн, ведення переговорів, формування суспільної думки, пошуку дипломатичних стратегій.

Зроблено висновок, що цифрова дипломатія та дипломатія даних часто застосовують подібні технології, але мають різний фокус: перша спрямована на покращення комунікації та взаємодії, тоді як друга – на глибокий аналіз даних для стратегічного планування. Обидва напрями є невід'ємними складовими частинами сучасної дипломатії, доповнюючи один одного й сприяючи більш ефективному виконанню зовнішньополітичних завдань.

Ключові слова: інформаційна дипломатія, дипломатія даних, цифровізація дипломатії.

Hanna Ozernyuk,

National University «Odesa Polytechnic»,

ORCID ID: 0000-0001-5030-6356

DIGITAL DIPLOMACY AND DATA DIPLOMACY: HISTORICAL PREREQUISITES AND CONCEPTUAL DIFFERENCES

The article explores the evolution of diplomatic communications from traditional to digital forms, highlighting the historical prerequisites for the emergence of digital diplomacy and data diplomacy. It argues that digital diplomacy has developed due to the widespread adoption of digital technologies and intensified during the global pandemic. Meanwhile, data diplomacy has gained momentum with the advancement of artificial intelligence and the ability to analyze large volumes of data.

The article examines the concepts of digital diplomacy and data diplomacy in relation to public diplomacy. It establishes that digital diplomacy involves the use of digital tools for official communication between actors in international relations. The primary goal of digital diplomacy is to modernize traditional diplomatic practices by enabling faster information exchange, expanding access to diplomatic services, and improving international communication. In contrast, data diplomacy focuses on the collection, processing, and analysis of large datasets to support informed diplomatic decision-making. Its main advantage lies in the ability to rapidly identify global trends and develop effective foreign policy strategies based on data-driven insights.

Through examples of the application of digital diplomacy and data diplomacy tools, the article analyzes their significance in countering disinformation, navigating information wars, conducting negotiations, shaping public opinion, and devising diplomatic strategies.

The study concludes that while digital diplomacy and data diplomacy often employ similar technologies, their primary focus differs: the former emphasizes communication and interaction, while the latter prioritizes in-depth data analysis for strategic planning. Both approaches are integral to modern diplomacy, complementing each other and enhancing the effectiveness of foreign policy objectives.

Key words: information diplomacy, data diplomacy, digitalization of diplomacy.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасний розвиток інформаційних технологій та цифрових комунікаційних платформ суттєво трансформував підходи до виконання дипломатичної діяльності. Цифрова дипломатія та дипломатія даних стали одними з ключових елементів побудови зовнішньополітичних стратегій держав, що прагнуть ефективно взаємодіяти в глобальному середовищі, просувати свої національні інтереси та формувати позитивний міжнародний імідж. Водночас ці поняття, хоча й тісно взаємопов'язані, однак мають різні історичні витоки, функціональні особливості та механізми.

В умовах глобальної діджиталізації інформаційний простір стає не лише середовищем для комунікації, а й інструментом зовнішньополітичного впливу. Використання державами цифрових технологій у дипломатичній практиці відкриває нові можливості для налагодження міжнародного співробітництва й стратегічних комунікацій. Одночасно цифровізація в дипломатії відіграє важливу роль у протидії дезінформації, формуванні громадської думки та забезпеченні національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження в галузі цифрової дипломатії та дипломатії даних відображають зростаючу роль цифрових технологій у міжнародних відносинах і формуванні зовнішньополітичних стратегій держав. Учені акцентують увагу на трансформації традиційних дипломатичних інструментів під впливом інтернет-комунікацій, соціальних мереж, новітніх інформаційних платформ та штучного інтелекту. Особливий інтерес викликають питання ефективності цифрової дипломатії в ключі розширення можливостей публічної дипломатії. Водночас дослідники аналізують ризики, пов'язані з використанням цифрових технологій, зокрема кібербезпеку, інформаційні війни та можливість маніпуляції суспільною думкою й комунікаційним середовищем.

У цьому контексті актуальним є огляд новітніх наукових публікацій, що висвітлюють основні тенденції, виклики та перспективи розвитку цифрової дипломатії й дипломатії даних у сучасному світі. Серед вітчизняних науковців варто відзначити роботи таких учених, як К. Булега [1], М. Окладна [2], М. Павлюх [3], О. Сегеда [4], В. Стеценко [2], І. Чарських [1], О. Шахова [5] та ін. Також заслуговують на особливу увагу у світлі обраної проблематики роботи зарубіжних авторів, а саме: І. Азіз [6], С. Барман [7], Ю. Гунаван [8], С. Домініеллі [9], Л. Хіббен [10], Д. Фрачіолла [11] й ін.

Потрібно відзначити, що хоча цифрова дипломатія останнім часом є предметом дослідження не одного вітчизняного автора, на жаль, дипломатія даних є малодослідженою в сучасній вітчизняній науці, але її стосується низка праць зарубіжних науковців, як-от: Енді Бойд [12], Джейн Гейтвуд [12], Олівія Бенфельдт [13], Стюарт Торсон [12], Тімоті Д. В. Дай [12], Меттью Дж. Коннеллі [14], Реймонд Хікс [14], Роберт Джервіс [14], Фрей Карола [15] та ін.

Мета статті – проаналізувати історичні передумови становлення цифрової дипломатії й дипломатії даних, визначити їхні концептуальні відмінності та окреслити сучасні тенденції взаємодії цих двох феноменів.

Методика дослідження ґрунтується на комплексному міждисциплінарному підході, що поєднує історичний, порівняльний і системний аналіз. Історичний аналіз дав змогу простежити еволюцію цифрової дипломатії й дипломатії даних, визначити ключові етапи їх становлення та виокремити фактори, що сприяли трансформації дипломатичних комунікацій. Порівняльний метод дослідження застосовували для зіставлення концептуальних відмінностей між цифровою дипломатією й дипломатією даних, аналізу їхніх спільних рис і специфічних характеристик, а

також для виявлення їх взаємодії та впливу на сучасні міжнародні відносини. За допомогою системного підходу цифрову дипломатію та дипломатію даних розглянуто як взаємопов'язані компоненти сучасної дипломатії. Цей підхід додатково дав змогу комплексно вивчити та оцінити вплив новітніх технологій на міжнародні відносини й дипломатичні стратегії в зовнішній політиці.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дипломатія – це система засобів, методів і практик, які використовуються державами, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародних відносин для ведення офіційних переговорів, підтримки зовнішньополітичних контактів, захисту національних інтересів, урегулювання конфліктів і зміцнення міжнародної співпраці. Вона охоплює як мирні переговори, так і механізми впливу, включаючи санкції або дипломатичний тиск, поширюється як на офіційні канали взаємодії (урядова дипломатія, дипломатичні місії, міжнародні договори), так і неофіційні механізми (культурний обмін, народна дипломатія, неформальні зустрічі). Дипломатія є ключовим інструментом зовнішньої політики держави, що включає переговори, посередництво, дипломатичні протоколи та застосування м'якої сили для досягнення бажаних результатів у міжнародних відносинах.

М. Павлюх, проводячи аналіз думок сучасних науковців, приходять до висновків, що в науковому середовищі існує три підходи до розуміння трансформації традиційної дипломатії. Перший підхід полягає в тому, що через активність недержавних акторів і розвиток громадянського суспільства, дипломатія в сучасних умовах поступово замінюється міжнародною діяльністю військових, соціальних працівників і представників неурядових організацій, фактично зникаючи. Другий підхід ґрунтується на тому, що сучасна дипломатія не зазнає кардинальних змін, а напрацьовані протягом століть форми та методи залишаються ефективними й нині. Третій підхід, який можна вважати найбільш обґрунтованим, полягає в тому, що світ перебуває в умовах суттєвих трансформацій, що потребують нових підходів до вирішення міжнародних питань. Однак дипломатія не зникає, а навпаки – розвиває нові напрями та форми. Особливо активну роль у цьому процесі відіграють інформаційні й комунікаційні технології, що значно посилили вплив недержавних акторів і сприяли розвитку нової форми традиційної дипломатії – публічної дипломатії [3, с. 124].

Так, еволюція економічних зв'язків сприяла формуванню економічної дипломатії, тоді як військові конфлікти та безпекові загрози зробили необхідною військову дипломатію. Культурний обмін і глобалізація посприяли розвитку культурної дипломатії, а зростання ролі освіти та науки – освітньої. Зміни у формах управління й суспільній участі сприяли розвитку парламентської та народної дипломатії. Універсалізація прав людини й гуманітарні потреби призвели до появи гуманітарної дипломатії, а релігійний фактор – до релігійної. Отже, спеціалізація дипломатичних інструментів відображає потреби сучасного світу в урегулюванні складних міжнародних питань.

Отже, різноманіття видів сучасної дипломатії зумовлене ускладненням міжнародних відносин, зростанням взаємозалежності держав, розвитком технологій і комунікацій, появою глобальних викликів, таких як екологічні проблеми, гуманітарні та міграційні кризи тощо.

Отже, поступово всесвітня цифровізація й інформатизація стали ключовими чинниками появи цифрової дипломатії та дипломатії даних, які охоплюють застосування цифрових технологій, соціальних мереж, штучного інтелекту й інтернет-інфраструктури для реалізації зовнішньої політики.

При цьому потрібно врахувати, що традиційна дипломатія спирається на офіційні, закриті канали комунікації, такі як дипломатичні місії, переговори між урядами та підписання міжнародних угод, тоді як цифрова дипломатія й дипломатія даних застосовують сучасні технології – соціальні мережі, інтернет-платформи та штучний інтелект – для безпосередньої взаємодії із широкою аудиторією, громадськістю та міжнародними організаціями, забезпечуючи швидший обмін інформацією й аналіз великих масивів даних.

Останнім часом, оперуючи різноманітними термінами щодо цифровізації дипломатичної сфери, сучасні науковці намагаються більш влучно термінологічно охарактеризувати тенденції діджиталізації інструментарію зовнішньої політики з метою поглибленого розуміння та аналізу змін, що відбуваються в глобальному політичному середовищі. Т. Краснопольська, І. Милосердна вказують, що «цифрова дипломатія є формою нової публічної дипломатії, яка використовує інтернет, нові інформаційні й комунікаційні технології та соціальні мережі як засіб для зміцнення дипломатичних відносин. Основні відмінності цифрової дипломатії від класичної публічної дипломатії полягають у ширшому доступі до інформації, більшій взаємодії між людьми й організаціями та більшій

прозорості» [16, с. 16]. М. Окладна, В. Стеценко зазначають, що «цифрова дипломатія в широкому розумінні – це використання можливостей мережі «Інтернет» й інформаційно-комунікаційних технологій для виконання дипломатичних завдань» [2, с. 14]. К. Булега, І. Чарських підкреслюють, що «цифрова або електронна дипломатія є технологічним інструментом держави, за допомогою якого вона може реалізовувати свої цілі та інтереси в зовнішній політиці, поліпшувати та підтримувати свій імідж, формувати своє обличчя для світу» [1].

Отже, цифрова дипломатія є відносно новим явищем, яке виникло внаслідок глобальної цифрової трансформації суспільства й поширення інформаційних технологій. Її становлення стало можливим завдяки розвитку інтернету, соціальних мереж та цифрових комунікаційних платформ, що радикально змінили способи комунікації в зовнішньополітичній сфері.

Передумови цифрової дипломатії можна простежити ще у ХХ ст., коли з появою телебачення й радіо уряди почали активно використовувати ці медіа для формування міжнародного іміджу та впливу на іноземну громадськість. Під час Холодної війни такі радіостанції, як «Голос Америки», ВВС і «Радіо Свобода», відігравали важливу роль у пропагандистських кампаніях і дипломатичних зусиллях двох наддержав – США та СРСР.

Проте справжній прорив у сфері цифрової дипломатії відбувся з появою інтернету в 1990-х роках. Держави почали створювати офіційні вебсайти урядів і дипломатичних місій, що дало змогу оперативно інформувати світову спільноту про свою зовнішню політику. Подальший розвиток цифрової дипломатії відбувся у 2000-х роках, коли зростання популярності соціальних мереж, таких як Facebook, Twitter та YouTube, дало змогу урядам напряму взаємодіяти з громадянами інших країн, поширювати офіційні заяви й вести міжнародний діалог у режимі реального часу.

У 2010-х роках цифрова дипломатія стала невід'ємною частиною зовнішньополітичної діяльності багатьох країн. Міністерства закордонних справ почали активно застосовувати Twitter й інші соціальні мережі для комунікації з міжнародною аудиторією. Одним із яскравих прикладів є активне застосування Twitter-дипломатії під час Арабської весни 2011 р., коли уряди та опозиційні сили використовували соціальні мережі для поширення інформації, організації протестів і залучення міжнародної підтримки.

Сьогодні державний департамент США, МЗС Великої Британії, України та інших країн активно застосовують Twitter, Facebook, Insta-

gram і YouTube для швидкої комунікації з громадянами та міжнародною спільнотою. Наприклад, Twitter-акаунт @StateDept оперативно інформує про рішення США щодо міжнародної політики, тоді як @Ukraine використовує платформу для просування наративів про війну проти росії.

Роль цифрової дипломатії ще більше посилилась у 2020-х роках, коли пандемія COVID-19 змусила уряди перейти до віртуального формату ведення міжнародних відносин. Онлайн-саміти, віртуальні дипломатичні місії та цифрові платформи стали основними інструментами для ведення переговорів і міжнародної комунікації. Так, саміти G7 та G20 проходили у форматі відеоконференцій, що дало змогу швидко ухвалювати рішення щодо глобальної боротьби з пандемією й економічної стабільності.

Останнім часом ЄС розширює дипломатичні ініціативи щодо кібербезпеки, уключаючи створення Агентства ЄС із кібербезпеки (ENISA) і дипломатичних санкцій за кібернапади. США та НАТО також застосовують кібердипломатію для реагування на загрози, такі як російські хакерські атаки на урядові системи.

Естонія ще у 2017 р. відкрила перше у світі віртуальне посольство, що дало змогу зберігати критично важливі дані й надавати послуги за межами території країни за умови забезпечення імунітету.

Отже, цифрова дипломатія – це використання цифрових технологій, інтернету та соціальних мереж у сфері міжнародних відносин для ведення дипломатичної діяльності, комунікації з громадянами, просування національних інтересів та управління кризами. Вона включає застосування цифрових платформ для поширення офіційної інформації, підтримки дво- і багатосторонніх відносин, ведення публічної дипломатії й боротьби з дезінформацією.

Сучасна цифрова дипломатія спирається на такі інструменти, як офіційні вебсайти урядів і дипломатичних місій, акаунти в соціальних мережах, онлайн-конференції та електронне урядування. Вона дає змогу державам взаємодіяти з міжнародною спільнотою в реальному часі, впливати на формування громадської думки та оперативно реагувати на виклики глобального масштабу. Особливу роль цифрова дипломатія відіграє в умовах інформаційних воєн і геополітичної нестабільності, коли швидкість та точність комунікації мають вирішальне значення.

Так, під час війни в Україні на офіційних акаунтах українських державних установ (МЗС, Офіс Президента, Міноборони), офіційних послів у закордонних країнах активно ведеться інформаційна боротьба, поширюються правдиві дані про війну, спростовуються фейки з метою мобілізації міжнародної підтримки.

Українські лідери, зокрема Президент Володимир Зеленський, регулярно беруть участь у засіданнях «Великої сімки», НАТО і Європейського Союзу у форматі відеозв'язку. Щорічний міжнародний саміт «Кримської платформи» стосовно питання деокупації Криму проводиться в змішаному форматі – фізичні зустрічі поєднуються з відеозверненнями світових лідерів, що дає змогу залучити максимальну кількість міжнародних партнерів. Процес переговорів щодо надання Україні статусу кандидата в члени ЄС (червень 2022 р.) і подальших інтеграційних процесів також активно супроводжувався цифровими комунікаціями, онлайн-конференціями між українськими та європейськими лідерами, публічними заявами в соціальних мережах, які формували міжнародну підтримку.

На відміну від цифрової дипломатії, дипломатія даних є достатньо новим напрямом у міжнародних відносинах. Як сучасний інструмент міжнародних відносин вона ґрунтується на використанні великих масивів інформації для аналізу політичних процесів, прийняття рішень і розробки стратегій зовнішньої політики.

Проводячи аналіз сучасних досліджень Енді Бойд, Джейн Гейтвуд, Стюарт Торсон, Тімоті Д. В. Дай указують, що аби уникнути плутанини з іншими подібними поняттями, деякі дослідники ввели терміни «цифрова дипломатія» та «віртуальна дипломатія». Перше поняття стосується способів комунікації в дипломатії, а друге – методів реалізації дипломатичних функцій. Натомість, на думку вказаних учених, дипломатія даних зосереджується безпосередньо на самих даних: їх створенні, використанні, доступі й інтерпретації. При цьому важливим аспектом є те, що ці дані можуть аналізуватися різними суб'єктами для досягнення різних цілей. Проте чітке розмежування між даними та механізмами цифрової комунікації може приховувати їх взаємодію в дипломатичній сфері. Наприклад, технологічний прогрес може призвести до появи «віртуального дипломата», який працюватиме на основі алгоритмів штучного інтелекту, що аналізують великі масиви даних [12].

Отож однією з особливостей дипломатії даних є застосування методів аналізу соціальних медіа, тональності тексту й мережевого аналізу, що дає змогу відстежувати актуальні дискурси та визначати домінуючі теми шляхом оцінки динаміки використання хештегів і змін у статистичних показниках інформаційних потоків.

Ще один окремий напрям дипломатії даних є контент-аналіз дипломатичних документів, таких як міжнародні договори, дипломатичні ноти, протоколи зустрічей, із метою виявлення повторюваних термінів і понять, ідентифікації ключових слів та аналізу їх контекстуальних

взаємозв'язків. Застосування таких підходів сприяє оцінці значущості певних проблем у рамках міжнародних переговорів і дає змогу прогнозувати розвиток дипломатичних процесів.

У сфері переговорних механізмів аналіз контенту соціальних медіа допомагає суб'єктам дипломатичної взаємодії сформувати уявлення про суспільні настрої як у власній державі, так і в зарубіжних країнах. Це сприяє визначенню так званого «вікна можливостей», у межах якого можуть здійснюватися «дипломатичні торги», а також дає змогу формувати порядок денний переговорного процесу таким чином, щоб уникнути блокуючих чи потенційно конфліктних питань. Під час переговорів дипломатичні актори можуть у режимі реального часу відстежувати реакцію громадськості на ухвалення тих чи інших рішень і відповідно коригувати власну позицію, підвищуючи тим самим ефективність дипломатичної взаємодії.

Важливим практичним застосуванням дипломатії даних є підготовка аналітичних дипломатичних звітів. Хоча традиційно такі звіти мають описовий характер, уключення до них даних, отриманих із великих масивів інформації, дає змогу підвищити їх обґрунтованість і релевантність. Використання алгоритмів штучного інтелекту в процесі обробки даних сприяє більш точному прогнозуванню політичних та дипломатичних сценаріїв, що робить дипломатію даних невід'ємною складовою частиною сучасної міжнародної взаємодії.

Історія становлення дипломатії даних як самостійного напрямку дипломатичної діяльності є складним і багатоетапним процесом, що безпосередньо пов'язаний із розвитком інформаційних технологій, кіберпростору та глобальної цифрової інфраструктури. Її витоки можна простежити через еволюцію інформаційної дипломатії й поступову трансформацію традиційних механізмів міжнародного співробітництва під впливом діджиталізації.

Перші спроби використання даних для дипломатичних цілей сягають періоду Холодної війни, коли держави почали застосовувати аналітику великих масивів інформації для оцінки геополітичних загроз, розвідки та прогнозування міжнародних криз. У цей час методи обробки даних ґрунтувалися на класичних формах контент-аналізу.

Револьюційні зміни в дипломатії даних відбулися з початку XXI ст., коли стрімкий розвиток інтернету, соціальних мереж та штучного інтелекту відкрив нові можливості для збору, обробки й аналізу інформації. Зокрема, дипломатія даних почала формуватися як окремий напрям завдяки інтеграції методів аналізу соціальних медіа, алгоритмів машинного навчання та технологій прогнозування міжнародних конфліктів. У цей період

міжнародні організації й держави почали впроваджувати спеціалізовані аналітичні інструменти, які дали змогу оцінювати вплив цифрового середовища на міжнародні переговори, прийняття рішень і дипломатичне представництво.

Але перша системна спроба описати застосування великих масивів комп'ютерних даних у дипломатії пов'язується з доповіддю Тімоті Дая на щорічній конференції Американської асоціації сприяння розвитку науки у 2015 р. У своєму дослідженні він висунув концепцію з робочою назвою «дипломатія даних», визначивши її як «феномен, що розвивається й поєднує концепції обробки та аналізу даних, технології, науку про обчислення із соціологією, міжнародними відносинами й дипломатичними переговорами». У своїй доповіді Дай також наголосив, що дипломатія даних може стати новим інструментом у сфері дипломатії, розширюючи можливості аналізу та прийняття рішень у міжнародних відносинах [17].

Сьогодні, в умовах гібридної війни, Україна активно використовує цифрові інструменти для інформаційної боротьби.

Розрахунок ефективності санкцій через аналітичні центри, такі як KSE Institute та Yermak-McFaul Group, дає змогу оцінити реальний вплив міжнародних економічних обмежень на росію. Завдяки аналізу фінансових потоків, змін у доходах російських компаній і бюджетних надходженнях, ці центри допомагають дипломатам аргументовано обґрунтовувати необхідність посилення санкцій. Наприклад, економічне моделювання та аналіз даних показали, що нафтове ембарго з боку ЄС й обмеження цін на російську нафту зменшать доходи рф на 40 % від експорту енергоресурсів. Це стало ключовим аргументом для розширення санкційних механізмів, таких як вторинні санкції проти посередників, що допомагають рф обходити обмеження. Крім того, завдяки аналітиці транзакцій і ланцюгів постачання, виявлено країни та компанії, які сприяють обходу санкцій, що дало змогу українській дипломатії добиватися їхнього додаткового контролю й тиску з боку союзників.

Аналіз поставок зброї через дані також є важливим інструментом дипломатії даних для України під час війни. Українські аналітичні центри й дослідники проводять моніторинг відкритих джерел, зокрема законодавчих ініціатив, бюджетних документів, оборонних звітів і заяв офіційних осіб США, ЄС й інших партнерів.

Завдяки такому аналізу виявляються тенденції у військовій допомозі, прогнозуються можливі обсяги постачання зброї та визначаються критичні точки, де потрібне дипломатичне втручання. Наприклад, відстеження бюджетних змін у Конгресі США щодо допомоги Україні

дає змогу українським дипломатам завчасно готуватися до аргументації в переговорному процесі.

Також дані про оборонні контракти із зарубіжними країнами уможлиблюють виявлення логістичних затримок та сприяють їх усуненню через дипломатичні канали. Такий підхід дає змогу Україні швидше отримувати критично важливе озброєння й покращувати координацію із союзниками.

Аналіз голосування в ООН через аналіз даних є ще одним важливим інструментом дипломатії даних для України під час війни. Аналітичні центри та дипломати систематично відстежують історію голосувань держав щодо ключових резолюцій по Україні, таких як засудження російської агресії, забезпечення відповідальності за злочини відповідно до норм міжнародного права тощо.

Аналізуючи попередні голосування, дипломати мають змогу прогнозувати позиції держав та вибудовувати індивідуальні підходи до кожної країни. Наприклад, якщо країна утримувалася в минулих голосуваннях, українські дипломати мають можливість посилити з нею переговори, надавати більше доказів або залучати союзників для переконання.

Окрім того, використання великих даних дає змогу виявляти вплив рф на рішення окремих держав через економічні чи політичні фактори. Це сприяє розробленню ефективних дипломатичних стратегій для нейтралізації російського впливу та залучення більшої підтримки для України в міжнародних інституціях.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сьогодні цифрова дипломатія та дипломатія даних є взаємопов'язаними, але відмінними напрямками сучасної дипломатії. Обидві застосовують інформаційні технології та комунікаційні платформи, проте мають різні цілі, інструменти й сфери застосування.

Цифрова дипломатія охоплює використання цифрових технологій для офіційної комунікації держави з іншими країнами та суспільством. Вона включає онлайн-переговори, дипломатичні акаунти в соціальних мережах, віртуальні саміти тощо. Основна її мета – модернізація традиційної дипломатії через цифрові інструменти, що забезпечують швидший обмін інформацією, розширення доступу до дипломатичних послуг і покращення міжнародної комунікації.

Дипломатія даних здебільшого зосереджується не стільки на комунікаційних платформах, скільки на зборі, обробці, аналізі та використанні великих масивів даних для прийняття дипломатичних рішень. Вона включає аналіз суспільних настроїв через моніторинг соціальних мереж, дослідження патернів голосування в міжнародних організаціях, оцінку економічних і політичних ризиків на основі статистичних даних, а також прогнозування потенційних конфліктів або кризових ситуацій.

Однією з ключових особливостей дипломатії даних є можливість швидкого виявлення глобальних тенденцій і формування на їх основі більш ефективних дипломатичних стратегій.

Хоча цифрова дипломатія та дипломатія даних часто перетинаються у своїх інструментах і підходах, їх основна відмінність полягає у фокусі: цифрова дипломатія спрямована на покращення міжнародної комунікації через цифрові технології, тоді як дипломатія даних застосовує аналітику великих даних для прийняття стратегічних рішень у сфері міжнародних відносин.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері охоплюють вивчення застосування штучного інтелекту для аналізу міжнародних відносин, ролі цифрової дипломатії та дипломатії даних під час інформаційних війн, прогнозування рішень зарубіжних країн і міжнародних організацій тощо. Дослідження цих аспектів сприятиме розробці нових інструментів цифрової дипломатії та дипломатії даних, здатних адаптуватися до швидкоплинних умов сучасного світу й ефективно реагувати на зовнішньополітичні виклики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булега, К. І., & Чарських, І. Ю. (2020). Цифрова дипломатія як елемент зовнішньополітичної діяльності держав. *Вісник НАДУ. Серія «Державне управління»*. Retrieved from <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/5447/5474>
2. Окладна, М. Г., & Стеценко, В. Ю. (2020). Роль цифрової дипломатії в сучасній зовнішній політиці держави. *Право та інноваційне суспільство*, 2(15), 13–17.
3. Павлюх, М. В. (2022). Публічна дипломатія як тренд у сучасних політичних відносинах: процеси трансформації. *Політичне життя*, 4, 122–127.
4. Сегеда, О. О. (2020). Цифрова дипломатія України як елемент нової публічної дипломатії. *Пролімікус*, 3, 139–147.
5. Шахова, О. А. (2018). Віртуальна дипломатія як інструмент міжнародних відносин. *Світ економічної науки. Вип. 1: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. екон. спрямування*, 146–148.
6. Azeez, Ismail Adaramola Abdul (2023). The influence of digital diplomacy on foreign policy. *Journal of Tourism Economics and Policy*, 3(3), 189–203.

7. Barman, Shanta (2024). Digital diplomacy: The influence of digital platforms on global diplomacy and foreign policy. *Vidya-a Journal of Gujarat University*, 3(1), 61–75.
8. Adimihardja, Tri Darmawan, Gunawan Undang, & Tom Finaldin (2022). Paradigma E-Diplomacy: Formulasi Kebijakan Pengembangan Soft Power Diplomacy. *Global Mind*, 4(1), 21–30.
9. Dominelli, Stefano (2021). Internet and eDiplomacy: ‘Traditional’ diplomatic law in the digital era. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht/Heidelberg Journal of International Law*, 81(3), 733–754.
10. Hibben, L. (2021). Digital diplomacy: Global trends, opportunities, and challenges. *The Hague: Netherlands: Invictus Corporation, Ltd.* Retrieved from https://invictuscorp.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/2021/03/Digital-Diplomacy-Global-Trends-Opportunities-and-Challenges-By-Lucas-Hibbeln-2021.pdf
11. Fracchiolla, Domenico (2022). La cyber diplomacy, la nuova frontiera delle relazioni internazionali. *Rivista di Digital Politics*, 2(3), 63–484.
12. Boyd, Andy, Gatewood Jane, Thorson Stuart, & Timothy D. V. Dye, (2019). Data diplomacy. *Science & Diplomacy*, 8(1). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/336442633_Data_Diplomacy
13. Benfeldt, O., Zambach, S., Nyman, S., & Gierlich-Joas, M. (2024). Data diplomacy as governance practice. *Thirty-Second European Conference on Information Systems (ECIS 2024), Paphos, Cyprus.* Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/379986420_Data_Diplomacy_as_Governance_Practice
14. Connelly, M. J., Hicks, R., Jervis, R., Spirling, A., & Suong, C. H. (2021). Diplomatic documents data for international relations: The Freedom of Information Archive Database. *Conflict Management and Peace Science*, 38(6), 762–781. Retrieved from https://clarahsuong.com/uploads/connelly_et_al_2021.pdf
15. Carola, F. (2024). Digital Diplomacy: The Impact of Technology on Modern Diplomacy and Foreign Policy. *Current Realities and Future Prospects*, 24(1), 107–126.
16. Краснопольська, Т. М., & Милосердна, І. М. (2022). Цифрова дипломатія як основа нової публічної дипломатії. *Актуальні проблеми політики*, 69, 13–20.
17. American Association for the Advancement of Science (2015). Scientific Drivers of Diplomacy. *Science Diplomacy 2015 Conference*, p. 19. Retrieved from <https://www.aaas.org/sites/default/files/Summary%20of%20Science%20Diplomacy%202015-Scientific%20Drivers%20for%20Diplomacy.pdf>

REFERENCES

1. Buleha, K. I., & Charskykh, I. Yu. (2020). Tsyfrova dyplomatiia yak element zovnishnopolitychnoi diialnosti derzhav. *Visnyk NADU. Seriiia «Derzhavne upravlinnia»*. Retrieved from <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/5447/5474> (in Ukrainian).
2. Okladna, M. H., & Stetsenko, V. Yu. (2020). Rol tsyfrovoy dyplomatii v suchasni zovnishnii politytsi derzhavy. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*, 2(15), 13–17 (in Ukrainian).
3. Pavliukh, M. V. (2022). Publichna dyplomatiia yak trend u suchasnykh politychnykh vidnosynakh: protsesy transformatsii. *Politychne zhyttia*, 4, 122–127 (in Ukrainian).
4. Seheda, O. O. (2020). Tsyfrova dyplomatiia Ukrainy yak element novoi publichnoi dyplomatii. *Prolitikus*, 3, 139–147 (in Ukrainian).

5. Shakhova, O. A. (2018). Virtualna dyplomatiia yak instrument mizhnarodnykh vidnosyn. *Svit ekonomichnoi nauky. Vypusk 1: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii ekonomichnoho spriamuvannia*, 146–148 (in Ukrainian).
6. Azeez, I. A. A. (2023). The influence of digital diplomacy on foreign policy. *Journal of Tourism Economics and Policy*, 3(3), 189–203 (in English).
7. Barman, S. (2024). Digital diplomacy: The influence of digital platforms on global diplomacy and foreign policy. *Vidya-a Journal of Gujarat University*, 3(1), 61–75 (in English).
8. Adimihardja, T. D., Undang, G., & Finaldin, T. (2022). Paradigma E-Diplomacy: Formulasi Kebijakan Pengembangan Soft Power Diplomacy. *Global Mind*, 4(1), 21–30 (in English).
9. Dominelli, S. (2021). Internet and eDiplomacy: ‘Traditional’ diplomatic law in the digital era. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht/Heidelberg Journal of International Law*, 81(3), 733–754 (in English).
10. Hibben, L. (2021). Digital diplomacy: Global trends, opportunities, and challenges. *The Hague: Netherlands: Invictus Corporation, Ltd.* Retrieved from https://invictuscorp.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/2021/03/Digital-Diplomacy-Global-Trends-Opportunities-and-Challenges-By-Lucas-Hibbeln-2021.pdf (in English).
11. Fracchiolla, D. (2022). La cyber diplomacy, la nuova frontiera delle relazioni internazionali. *Rivista di Digital Politics*, 2(3), 63–484 (in Italian).
12. Boyd, A., Gatewood, J., Thorson, S., & Dye, T. D. V. (2019). Data diplomacy. *Science & Diplomacy*, 8(1). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/336442633_Data_Diplomacy (in English).
13. Benfeldt, O., Zambach, S., Nyman, S., & Gierlich-Joas, M. (2024). Data diplomacy as governance practice. *Thirty-Second European Conference on Information Systems (ECIS 2024), Paphos, Cyprus*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/379986420_Data_Diplomacy_as_Governance_Practice (in English).
14. Connelly, M. J., Hicks, R., Jervis, R., Spirling, A., & Suong, C. H. (2021). Diplomatic documents data for international relations: The Freedom of Information Archive Database. *Conflict Management and Peace Science*, 38(6), 762–781. Retrieved from https://clarahsuong.com/uploads/connelly_et_al_2021.pdf (in English).
15. Carola, F. (2024). Digital Diplomacy: The Impact of Technology on Modern Diplomacy and Foreign Policy. *Current Realities and Future Prospects*, 24(1), 107–126 (in English).
16. Krasnopolska, T. M., & Myloserdna, I. M. (2022). Tsyfrova dyplomatiia yak osnova novoi publichnoi dyplomatii. *Aktualni problemy polityky*, 69, 13–20 (in Ukrainian).
17. American Association for the Advancement of Science. (2015). Scientific Drivers of Diplomacy. *Science Diplomacy 2015 Conference*, p. 19. Retrieved from <https://www.aaas.org/sites/default/files/Summary%20of%20Science%20Diplomacy%202015-Scientific%20Drivers%20for%20Diplomacy.pdf> (in English).

Матеріал надійшов до редакції 07.06.2025 р.